

HISTORY STUDIES

INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY

ISSN: 1309 4173 (Online) 1309 - 4688 (Print)

Volume 9 Issue 2, A Tribute To Prof. Dr. Ali BİRİNCİ, p. 49-65, June 2017

DOI Number: 10.9737/hist.2017.522

Eskiçağ'da Kappadokia Bölgesi'nin Sınırları

Borders of Ancient Cappadocia

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ARSLAN - Esra BULUT
(ORCID: 0000-0003-1924-5086) - (ORCID: 0000-0003-3295-4354)

Selçuk Üniversitesi - Konya

Öz:Kappadokia Bölgesi binlerce yıllık bir geçmişe sahiptir ve coğrafi konumu itibari ile jeopolitik bakımdan önemini sürekli muhafaza etmiştir. MÖ I. bin yılın başlarında bu kesimde Kaşka, Muşki ve Tabal gibi unsurlar bulunmaktadır. MÖ VI. yüzyılda Lydialılar ile Medler arasında yapılan anlaşmaya göre Halys (Kızılırmak) Nehri bu iki ülke arasında sınır kabul edilmiş ve Kappadokia Bölgesi de Med egemenliğine girmiştir. Bölge Medler'den sonra Pers hâkimiyetine geçer. Strabon, Perslerin bu kesimi iki satraplığa ayırdığından söz eder. Makedon egemenliğinde ise bu satraplıkların krallığa dönüştüğünü, bunlardan birine "Megale Kappadokia (Büyük Kappadokia) diğereine "Kappadokia Pontos" adını verdiklerini belirtir. Bölge Büyük İskender'in idarecileri tarafından bir süre yönetilmiş ardından Seleukos Krallığı'nın hâkimiyetine girmiştir. MÖ 255-MS 17 yılları arasında Kappadokia Krallığı'nın egemenliği görülür. Bu krallar tarafından çeşitli imar faaliyetleri yürütülmüş ve zaman zaman Kilikia Trakheia ve Küçük Armenia'nın da dâhil edilmesiyle sınırlar genişlemiştir. Kappadokia, Roma eyaleti olduktan sonra farklı dönemler içerisinde kimi zaman Galatia Eyaleti ile birleştirilerek bir "birleşik eyalet" olmuş bazen de bu eyaletten ayrılarak yönetilmiştir. Bölge Roma'nın doğu-batı şeklinde ayrılmasından sonra imparatorluğun doğu sınırları içinde varlığını sürdürmüştür.

Bu çalışmamızda antik kaynakların verdiği bilgilere dayanılarak Kappadokia bölgesinin siyasi ve coğrafi durumu ile farklı dönemler içerisinde bölge sınırlarındaki değişimler ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kappadokia, Sınırlar, Kappadokia Krallığı, Eyalet.

Abstract:History of the Cappadocia region goes back to thousands of years ago and it maintained its geopolitical and geostrategic importance in various historical periods due to its geographical position. At the beginning of the first millennium BC the Kashkians, the Mushki and the Tabal were the dwellers of the region, later in the VI. Century BC the region was ruled by the Medes and the Halys became a border between the Medes and the Lydians according to a treaty. The region was ruled by the Persians after the Medes had been eliminated by the Persians and became a satrapy. Strabo pointed out that the region was divided into two satrapies by the Persians. Again Strabo stated that these satrapies were converted into two kingdoms as "Megale Cappadocia", and "Cappadocia Pontos" by the Macedonians. The region was ruled by Alexander the Great's satraps for a time and then became a domain of the Seleucids. The region was ruled by the kings of Cappadocia from 255 BC to 17 AD and these kings improved the region. The region was extended by the annexation of Cilicia Tracheia and Lesser Armenia. As a Roman Province the region was sometimes united by Galatia and became a "united province" in different periods and sometimes ruled as a single province. After the division of Rome as the East and the West the region stayed under the control of the Eastern Roman Empire.

Keywords: Cappadocia, Borders, Kingdom, Province

· Bu çalışma Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Tarih Bilim Dalı'nda doktora öğrencisi Esra Bulut tarafından yapılan "Kappadokia Adı ve Kappadokia Bölgesi'nin Sınırları" isimli doktora seminerinden üretilmiştir.

Giriş

Kappadokia Bölgesi, coğrafi konumu nedeniyle tarih boyunca siyasi ve ekonomik bakımdan önemli bir yer konumundadır. Özellikle Asur Ticaret Kolonileri ve Hitit dönemlerinde doğu-batı ve kuzey-güney yönünden gelen yolların kavşak noktasında yer alması bölgenin jeopolitik önemini daha da artırmıştır.

Bu sebeplerden dolayı, farklı dönemlerde Kappadokia Bölgesi ve çevresi büyük siyasi çekişmelere sahne olmuştur. Bu mücadelelerden dolayı bölgenin sınırlarındaki değişimleri açık bir şekilde tespit etmek güçtür. Demir Çağı içerisinde Tabal-Asur mücadelesi ve Asur baskısı altında olan bölge, Tabal'ın siyasi varlığının ortadan kalkması ile önce Med daha sonra Pers hâkimiyeti altına girmiştir. Büyük İskender'in Doğu seferi sırasında bölgenin hâkimiyeti Makedonluların eline geçmiş ancak bölgenin yönetiminde satraplık sistemi devam ettirilmiştir. MÖ 255-MS 17 yılları arasında bölgenin siyasi gücü Kappadokia Krallığı olurken bu tarihten sonra Roma eyaleti şeklinde varlığını sürdürmüştür. Roma Dönemi içerisinde idari sınırları zaman zaman değişikliğe uğramış, MS 395 tarihinde Roma'nın doğu-batı olarak ikiye ayrılmasından sonra Doğu Roma sınırları içinde varlığını idame ettirmiştir.

Kappadokia Bölgesi'nin Siyasi Gelişimi ve Sınırları

Antikçağ'da güneyde Kilikia Torosları, doğuda Armenia ve Kolkhis, kuzeyde Eukseinos (Karadeniz), batıda Paphlagonia, Phrygia, Galatia tarafından sınırlandırılan bölge Kappadokia olarak adlandırılmıştır. Strabon bölge ile ilgili ayrıca şu bilgileri vermektedir: “*Ve Kappadokia da çeşitli kısımları olan bir ülkedir ve birçok değişiklikler geçirmiştir.*”¹. Günümüzde bu bölge genel olarak Kırşehir, Niğde ve Nevşehir illerinin bulunduğu alanı çağrıştırmaya karşılık, sınırların dönemler içinde sık sık değişikliklere uğraması bölgenin problemli bir yapıya sahip olduğunu göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

MÖ I. bin yılda bölgede önemli siyasal gelişmeler meydana gelmiştir. Bu dönemde Anadolu, farklı kesimlerden gelen göçlere sahne olmuştur. Bunlardan Phrygler Halys'ın batısına Sangarios (Sakarya) vadisi dolaylarına yerleşmişlerdir. Phryglerin doğu kolu olduğu düşünülen Muşkiler ise başlangıçta Halys yayı içine yerleşmişler, ancak sonraları nehrin güneyine çekilmişlerdir. Muşkilerin yer değiştirmesinin nedeni olarak güneydeki Asur baskısı öngörülmektedir². Herodotos Phryglerin Halys Nehri'nin sol kıyısında bulduklarından bahsederken,³ Asur kaynakları, Halys Nehrinin doğusunu MÖ XII. yüzyıldan itibaren iskân edenleri, Phrygler değil Muşkiler olarak isimlendirmiştir.⁴

Megale Kappadokia'da MÖ IX. yüzyıldan MÖ VIII. yüzyılın sonlarına kadar Tabal, Kaşka ve Muşki devletleri varlık göstermiştir.⁵ Hitit Devleti'nin siyasi varlığının ortadan kalkması ile birlikte onun siyasi ve kültürel mirasçıları olan Geç Hitit Beylikleri ortaya çıkmıştır. Bu beyliklerden en batıda yer alanı Tabal Krallığı'dır. Sınırları kesin hatlarla belli olmasa da Tabal Krallığı'nın, kuzeyde Halys kavsinden, güneyde Toros Dağ silsilesine, batıda Tuz Gölü'nden (Tatta), doğuda Sivas ili Gürün ilçesine kadar uzandığı söylenebilir.⁶ Bu alan bugünkü Kayseri, Nevşehir ve Niğde illerinin bulunduğu bölgeye denk düşmektedir.⁷ Tabal'ı

¹Strabon, XII:1.1.

²Özkaya, 1995: 35.

³Herodotos, I: 72.

⁴Barnett, 1987: 47.

⁵Sevin, 1998a: 48.

⁶Barnett, 1987: 50; Pullu, 2013: 24.

⁷Yiğit, 2000: 177.

yöneten son kral Mugallu'dan sonra (MÖ VII. yüzyılın ilk yarısı) Tabal Ülkesi'nin siyasi varlığının ortadan kalktığı kabul edilmektedir. Nitekim bu tarihten sonra Asur kaynaklarında Tabal'a dair hiçbir bilgi yer almamaktadır.⁸

MÖ VI. yüzyıl öncesinde bölgenin orta kesimi Tabal olarak isimlendirilirken, Halys'ın kuzeyinde kalan alan Kaşka, güneybatısı Tuwana ve doğu kesimi Melid olarak adlandırılmıştır.⁹ Kappadokia ismi tarihi kayıtlarda ilk defa MÖ VI. yüzyılda geçmektedir. Ancak bu dönemde orta Anadolu coğrafyasının büyük bir kısmını kaplayan Kappadokia'nın sınırları kesin olarak belli değildir.¹⁰

Phryg Devleti'ni yıkan (MÖ 676) Kimmerler bu havzada kendilerine göç için bir yol bağlantısı kurmuş ayrıca Kappadokia Bölgesi'ne de yerleşmişlerdir.¹¹ Ancak Kimmerlerin batıdaki Lydialıların topraklarını taciz etmeye başlaması üzerine Asur kralı Assurbanipal'in desteğini alan Lydia kralı Gyges, Kimmer akınlarına karşı koymuş, iki Kimmer beyini zincire vurup zengin hediyeler ile birlikte Asur'a göndermiştir (MÖ 657). Ancak ikinci bir Kimmer saldırısında (MÖ 652) Asur desteğini kaybeden Lydia bu kez dayanamamış, böylece Sardeis yağmalanmış ve kral Gyges öldürülmüştür.¹²

MÖ VI. yüzyılda Med kralı Kyksares batıya yönelmiş ve Halys'ı kendine sınır yapmıştır. MÖ 590 yılında Medler ve Lydialılar arasında Halys kavsi içinde meydana gelen savaş 5 yıl sürmüş ve 28 Mayıs 585 günü bir güneş tutulması sonucunda bu savaş sona ermiş, taraflar arasında anlaşma sağlanmıştır. Anlaşmaya göre Halys sınır yapılmış, Halys'ın doğu tarafı Medler'e bırakılmıştır. Yapılan bu anlaşma ile Anadolu'nun bu kesiminde Medlerin egemenliği başlamıştır.¹³ Bu dönemde Kappadokia, Phrygia satraplığı sınırları içinde yer almaktadır.¹⁴

Pers kralı Kyros'un Medler'i ortadan kaldırmasıyla Anadolu'da Kızılırmak'a kadar uzanan alanda Perslerin egemenliği başlar (MÖ 550).¹⁵ Bu sırada Kroisos Lidya'nın sınırlarını daha da genişletmek için Kappadokia'ya yönelmiştir.¹⁶ Bu durum karşısında Kyros ordusuyla birlikte Tigris (Dicle) Nehri'ni geçerek Kappadokia üzerine yürümüştür (MÖ 547). Lydia ve Pers ordusu arasında gerçekleşen bu savaş sonuçsuz kalmış, kışın yaklaşması yüzünden Kroisos geri çekilmiştir. Ancak Kyros, Kroisos'u kovalamış, Sardeis yakınında meydana gelen savaşın galibi Kyros olmuştur (MÖ 547).¹⁷ Kappadokia'yı yöneten Ariabaios savaş sırasında saf değiştirerek Lydia tarafına geçmiştir. Sardeis'in düşmesi ile Lydia topraklarının bütününe hâkim olan Kyros Anadolu topraklarını beş satraplığa ayırır.¹⁸ Kappadokia satraplığının yönetimine ise Artabates'i tayin eder (MÖ 546).¹⁹ II. Kambyses'in (MÖ 529-522) ölümünden sonra Pers yönetimi altındaki bölgelerde meydana gelen ayaklanmaları ondan sonra tahta çıkan I. Dareios (MÖ 521) bastırır²⁰ ve Kappadokia üzerine de yürümüştür. İsyancıları sona erdiren

⁸ Yiğit, 2000: 186.

⁹ Şar, 2004: 46.

¹⁰ Esin, 1998: 65.

¹¹ Tarhan, 1984:114; Çoban, 2015: 123

¹² Luckenbill, II: 784-785; Ayrıca bkz. Tarhan, 1984:114.

¹³ Herodotos, I: 74; Ayrıca bkz. Dönmez, 2013: 103; Sevin, 1982: 310.

¹⁴ Casabonne, 2012: 26; Kavlıkoğlu, 2005: 8.

¹⁵ Mansel, 1984: 253; Sevin, 1982: 311.

¹⁶ Herodotos, I: 73.

¹⁷ Sevin, 1982:311-312.Mansel, 1984: 253.

¹⁸ Dönmez, 2013: 104.

¹⁹ Ksenophon, Cyropedeia, VII: VI, 7.

²⁰ Sevin, 1982: 315.

I. Dareios²¹ Behistan Yazıtı'nda kendisine itaat eden halklar arasında Kappadokialıları da göstermiştir.²²

MÖ VI. yüzyılda Kappadokia kesimi, Phrygia satraplığı sınırları içinde yer almaktadır.²³ Ancak Dareios, tüm krallığı yirmi vergi idaresine bölmüş ve Büyük Kyros tarafından kurulan satraplık sistemini sürdürmüştür.²⁴ Bu ayrışma içerisinde Kappadokia, Daskleion satraplığına bağlanmıştır. Daskleion satraplığı daha sonra Hellespontos Phrygia'sı, Büyük Phrygia ve Kappadokia şeklinde üç ayrı satraplığa ayrılmıştır.²⁵ Kappadokia satraplığının yönetim merkezinin Mazaka (Kayseri ve civarı) olması muhtemeldir.²⁶ MÖ 486'da I. Dareios ölümü üzerine oğlu I. Kserkses Pers tahtına oturmuştur (MÖ 486-465)²⁷. Onun hükümdarlığı döneminde Kappadokia satraplığının düzeninde herhangi bir değişiklik söz konusu değildir. II. Dareios, oğlu Kyros'u (Genç) Karanos (komutan) unvanı ile Anadolu'ya göndermiş²⁸ ve onu satrap olarak atamıştır.²⁹ Kappadokia, Lydia ve Phrygia satraplıklarının yönetimi Kyros'a verilmiştir.³⁰ Bu dönemde içerisinde Kappadokia'nın da bulunduğu Phrygia ve Lydia satraplıkları birleştirilmiş, böylece Kyros yönetimindeki bu satraplıklarla birlikte Anadolu'daki satraplık sayısı dörde indirgenmiştir. Kyros'un Kynaksa yapılan savaşta öldürülmesi üzerine daha önce birleştirilen Kappadokia, Lydia ve Phrygia satraplıklarının ayrılması ile Anadolu'daki satraplık sayısı yeniden artmıştır. Kappadokia bir kez daha kendi başına bir satraplık haline gelmiştir.³¹ Strabon, ülkenin durumu ile ilgili: "*Makedonialılar Kappadokia'ya ele geçirdikleri zaman burası Persler tarafından iki satraplığa ayrılmış bulunuyordu.*" bilgisini vermektedir.³²

Kappadokia Bölgesi kuzeyde Karadeniz civarında Kappadokia Pontika ve güneyde Tauros dolaylarında Megale Kappadokia ya da Esas Kappadokia olmak üzere iki bölüme ayrılmaktadır. Bölünmenin MÖ 360 yılından sonra olduğu tahmin edilmektedir. Esas Kappadokia olarak adlandırılan kısmın yaklaşık 80.000 km²'lik bir alanı kapladığı ileri sürülmektedir.³³

Perslere düzenlediği sefer esnasında İskender, MÖ 334'de Hellespontos'u (Çanakkale Boğazı) geçerek Anadolu'ya girmiştir.³⁴ İskender zaferle sonuçlanan bu savaştan sonra Anadolu içlerine doğru ilerlemeye devam etmiştir.³⁵ Güneye doğru hareket ederek Sardeis,³⁶ Miletos,³⁷ Halikarnassos, Karia, Lykia ve Pisidia'yi³⁸ ele geçirmiştir.³⁹ Ardından Phrygia'ya

²¹ Altı, 2013: 58.

²² Casabonne, 2007: 24; Sevin, 1982: 319.

²³ Casabonne, 2012: 26; Kavlıkoğlu, 2005: 8.

²⁴ Mansel, 1984: 256; Sevin, 1982: 315. Strabon satraplık yönetimi tarafından idare olunan Kappadokia'nın vergilerini 2. Daireye, 360 talent vergi, her yıl 1500 at, 2000 katır ve 50.000 küçükbaş hayvan olmak üzere ödediğini belirtmektedir, Strabon, XI: 13. 8. Ayrıca bkz. Dönmez, 2013: 103; Ateş, 1996: 69.

²⁵ Sevin, 1982: 315.

²⁶ Dönmez, 2013:104; Summers ve Summers, 2012: 50.

²⁷ Wiesehöfer, 2003: 75; Dönmez, 2013: 104; Altı, 2013: 86; Sevin, 1982: 319.

²⁸ Debord, 1999: 105; Dönmez, 2013: 104.

²⁹ Ksenophon, I: I. 1; Ksenophon, I: IX. 7; Plutarkhos, II; Ayrıca bkz. Sevin, 1982: 323.

³⁰ Ksenophon, I: IX. 7.

³¹ Dönmez, 2013: 104-105.

³² Strabon, XII: I.4.

³³ Esin, 1998: 65; Sevin, 1998a: 48.

³⁴ Tekin, 2011: 60; Kaya, 2010: 154; Özsait, 1982: 337.

³⁵ Plutarkhos, XVII:1; Ayrıca bkz. Kaya, 2010: 154.

³⁶ Arrianos, I:17. 4; Plutarkhos, XVII: 1; Diodoros, XVII: 21. 7.

³⁷ Arrianos, I: 19. 5; I: 23. 6; I: 24. 4; Plutarkhos, XVII: 1.

³⁸ Plutarkhos, XVIII: 1.

³⁹ Ayrıca bkz. Tekin, 2011: 61.

doğru ilerleyerek⁴⁰ Gordion'a ulaşmış ve burada egemenliğini kurmuş,⁴¹ Galatların önemli bir kenti olan Ankyra halkı İskender'in hükümdarlığını tanımıştır.⁴² Ankyra'dan Kappadokia Bölgesi'ne ilerleyen Büyük İskender Halys'in güneyinde kalan toprakları ele geçirmiştir. Strabon, Makedonlular tarafından ele geçirildiğinde bölgenin siyasi yapılanması ile ilgili şu bilgileri vermektedir: “Makedonlular ülkenin bir kısmını isteyerek, bir kısmını da istemeyerek satraplıktan krallığa çevirmişlerdir. Bu krallıktan birine Asıl Kappadokia veya “Tauros yakınındaki Kappadokia” hatta “Büyük Kappadokia” ve diğerine de “Kappadokia Pontika” ismini vermişlerse de bunlar, “Pontos” olarak adlandırmışlardır.”⁴³

İskender bölgeyi ele geçirdikten sonra yönetimine Sabiktas adında bir Persliyi tayin etmiştir. Ancak bu sırada Kappadokia Pontika'ya hâkim olan I. Ariarathes bu karara karşı çıkmış ve kendini Kappadokia satrabı ilan etmiştir (MÖ 332).⁴⁴ I. Ariarathes, ailesi ile birlikte Perdikkas tarafından öldürülmüş (MÖ 322), bir tek oğlu Armenia'ya kaçarak hayatını kurtarmıştır. I. Ariarathes'in ölümünden sonra Kappadokia Bölgesi yirmi yıl boyunca Makedonlular tarafından idare olunmuştur.⁴⁵

İskender'in ölümünden sonra da satraplık sistemi ufak tefek değişiklikler ile devam etmiştir.⁴⁶ MÖ 321'de Babylon'da yapılan bir kongrede⁴⁷ Kappadokia satraplığına Kardialı Eumenes⁴⁸ tayin edilmiştir.⁴⁹

Eumenes'in satrap olarak tayin edildiği sıralarda Kappadokia'nın hâkimiyetinin henüz tamamlanmamış olduğu ifade edilmektedir. İskender'in ölümünün ardından Makedon ordusunun yönetimini eline alan Perdikkas, bölgenin tamamını egemenliği altına almıştır.⁵⁰ Perdikkas, I. Ariarathes'in elinde bulunan ve Küçük Asya'daki diğer satraplıklar içinde oldukça iyi bir konuma sahip olan Kappadokia'da bağımsız bir devletin bulunmasının gelecekte büyük problemler yaratacağını düşünmüştür.⁵¹ Ayrıca Perdikkas, I. Ariarathes'in Eumenes'e satraplığı vermemesi üzerine onunla savaşarak yenilgiye uğratmış ve ardından tutuklayarak idam ettirmiştir.⁵²

Büyük İskender'in halefleri arasında yapılan İpsos Savaşı'nda (MÖ 301)Antigonos mağlup olmuş ancak Seleukos ordusu ise Kappadokia'nın güneyinde ortadan kaldırılmıştır. Ardından Küçük Asya'da bulunan topraklar Lysimakhos'un hâkimiyeti altına girmiştir.⁵³ Kourupedion'da yapılan savaşta ise (MÖ 281)Lysimakhos Seleukos Nikator'a yenilmiş ve bunun sonucunda Kappadokia'da Makedonia egemenliği son bulmuş,⁵⁴ böylece burada MÖ 188'e kadar sürecek olan,⁵⁵Seleukos hâkimiyeti başlamıştır.⁵⁶

⁴⁰ Arrianos, I: 23. 6.

⁴¹ Plutarkhos, XVIII: 1.

⁴² Arrianos, II: 4. 1; Ayrıca bkz. Tekin, 2011: 61 vd.

⁴³ Strabon, XII: 1.4.

⁴⁴ Tekin, 1998: 199.

⁴⁵ Özsait, 1982: 342; Durukan, 2012: 16.

⁴⁶ Özsait, 1982: 342.

⁴⁷ Tekin, 2008:157-158.

⁴⁸ Diodorus, XVIII: 16; Ayrıca bknz. Özsait, 1982: 342; Tekin, 2008:158.Eumenes'in, İskender'in katibi olduğu ifade edilmektedir. Bkz. Arrianos, VII: 6.4

⁴⁹ Özsait, 1982: 342.

⁵⁰ Diodorus, XVIII: 16; Appian, Mithridatic Wars, II: 8; Ayrıca bkz. Sankaya, 2013:337.

⁵¹ Özsait, 1982: 342.

⁵² Appian, Mithridatic Wars, 2: 8.

⁵³ Tekin, 2008: 158; Durukan, 2012: 16.

⁵⁴ Appian, Syrian Wars, 62; Ayrıca bkz. Tekin, 1998:199.

⁵⁵ Appian, Syrian Wars, 62; Ayrıca bkz. Özsait, 1982: 348.

⁵⁶ Durukan, 2012: 16; Tekin, 2008: 158.

Bu dönemde Kuzey Kappadokia'da (Pontos) I. Mithridates tarafından bir krallık oluşturulmaya başlanmıştır. Halys Nehri'nin iki yakasını da ele geçiren I. Mithridates Pontos Devletini kurmuştur (MÖ 298).⁵⁷ Ancak Kappadokia Bölgesi'nde hâkimiyet kuran II. Ariarathes ise Seleukos krallarına bağlı kalmıştır.⁵⁸

III. Ariarathes MÖ 255 yılında kral unvanını almış, bu tarih aynı zamanda Kappadokia Krallığı takviminin başlangıcı kabul edilmiştir. Bu kral, Ariarathes (bugünkü Pınarbaşı) adında bir kent kurarak bu kenti krallığının başkenti yapmış, aynı dönemde Kataonia, Kappadokia krallığı sınırlarına dâhil edilmiştir.⁵⁹

III. Ariarathes'ten sonra Kappadokia tahtına Eusebes (Saygılı) lakabı ile oğlu IV. Ariarathes çıkmıştır.⁶⁰ Pontos kralı Pharnakes'in (MÖ 183) Sinope'yi ele geçirmesinin ardından Bithynia kralı II. Prusias ve Pergamon arasında yapılan ittifak anlaşmasına IV. Ariarathes ve Paphlagonia prensi Marsias da katılmıştır. Armenia kralı I. Mithridates ile müttefik olan I. Pharnakes Kappadokia topraklarına saldırmıştır. MÖ 181 yılında I. Pharnakes Kappadokia'yı işgal etmek üzere ordu oluşturmak için gerekli çalışmalara başlamıştır. Bu sırada II. Eumenes ise ordusu ile birlikte Halys'e doğru yol almış, uzun bir yürüyüşün ardından ulaşmış, buradan ilerlemeye devam etmiş ve Parnassos'da (Parsalan Köyü-Şereflikoçhisar) ordusunu IV. Ariarathes'in ordusu ile birleştirmiştir.⁶¹ Müttefik güçler buradan Mokissos'a⁶² (Viranşehir?⁶³) hareket etmişlerdir. Roma heyetinin geldiğinin duyulması üzerine ilerleme durdurulmuştur.⁶⁴ Barış yapılması sonucunda I. Pharnakes işgal ettiği topraklardan geri çekilmiştir.⁶⁵

IV. Ariarathes'in ölümü üzerine tahta Mithridates çıkmış ve adını V. Ariarathes olarak değiştirmiştir.⁶⁶ MÖ 163-130 tarihleri arasında Kappadokia toprakları üzerinde hüküm süren V. Ariarathes Hellenizm'in etkilerini kendi ülkesinde de yaymaya çalışmış, Kharondas Yasaları'nın Mazaka'da (Kayseri) uygulanması⁶⁷ için bir heyet oluşturmuş; ayrıca kral, Eusebia adlı iki şehir ile (Tyana-Kemerhisar, Mazaka-Kayseri), Nys(s)a (Harmandalı) ve Anisa (Karahöyük/ Kültepe) şehirlerini kurmuştur.⁶⁸

Asia Eyaleti'nin (Provincia Asia) kurulmasının ardından (MÖ 133) Aristonikos isyan etmiş ve bu nedenle eyaletin organizasyonu tam olarak yapılamamıştır. Bu isyan sırasında V. Ariarathes öldürülmüştür (MÖ 130). İsyanın bastırılmasında yararlık gösterdiği için Lykaonia'nın yanı sıra, Pisidia ve Pamphylia topraklarının, kesin olmamakla birlikte, V. Ariarathes'in çocuklarına verildiği düşünülmektedir.⁶⁹

Kısa bir süreliğine krallığı annesi Nysa ile birlikte idare eden VI. Ariarathes annesinin ölümünden sonra tek başına iktidar olmuştur. Henüz çocuk yaşta iken de Pontos kralı V. Mithridates'in kızı Laodike ile evlenmiştir.⁷⁰ VI. Ariarathes'in yaklaşık MÖ 110 yılında

⁵⁷Özsait, 1982: 350.

⁵⁸ Tekin, 2008:158.

⁵⁹ Tekin, 1998:201.

⁶⁰ Özsait, 1982: 355.

⁶¹Ramsay, 1960: 330; Kınacı, 2014: 209 vd.

⁶²Bu kentin Kırşehir olduğuna işaret edilmektedir, Ramsay, 1960: 331.

⁶³Kentin Aksaray Helvadere kasabası sınırları içinde bulunduğu önerilmektedir, bkz. Schneider,1994: 432-433.

⁶⁴Ramsay, 1960: 330; Kınacı, 2014: 212-213.

⁶⁵Özsait, 1982: 355; Kınacı, 2014: 214.

⁶⁶ Tekin, 1998: 202.

⁶⁷Strabon, XII: 2.9.

⁶⁸ Tekin, 2008: 160.

⁶⁹Özsait, 1982: 358; Tekin, 2008; 160.

⁷⁰Özsait, 1982: 361; Tekin, 2008;161.

öldürülmesinin ardından tahta büyük oğlu VII. Ariarathes çıkmıştır. Kralın yaşının küçük olması nedeniyle annesi Laodike yönetimi eline almıştır. Bithynia kralı III. Nikomedes'in Kappadokia'yı işgal etmesi (MÖ 103/102) üzerine kız kardeşi Laodike'ye yardım etmek için Kappadokia'ya giren VI. Mithridates Eupator, kız kardeşinin Nikomedes ile evlenmesinin ardından ikisini de sürgün etmiştir. Tahta ise yeğeni VII. Ariarathes'i yeniden çıkarmıştır (MÖ 116-100).⁷¹

VI. Mithridates Eupator tarafından atanan yöneticilerin huzursuzluk yaratan davranışlarına katlanamayan Kappadokia halkı, VIII. Ariarathes'i kendilerine yönetici olması için çağırmış ancak VI. Mithridates Eupator, kralı tahtından uzaklaştırmıştır. VIII. Ariarathes'in öldürülmesinin ardından Kappadokia tahtı için iki aday çıkarılmıştır. Bunlardan biri VI. Mithridates Eupator'un oğlu IX. Ariarathes diğeri ise III. Nikomedes'in desteklediği VI. Ariarathes'in üçüncü oğludur. Roma ise çıkarılan her iki adaya da karşı çıkmış Kappadokia'nın kendisinin idaresine bırakılmasını ileri sürmüştür. Fakat Kappadokia halkı bu düşünceye karşı çıkmış ve kendilerine bir kral seçilmesini talep etmişlerdir. Bu durumda VI. Mithridates Eupator'un adayı Gordios'a karşı, Kappadokia soylularından Ariobarzanes tahtın adayı olarak çıkmıştır. Roma'nın desteğini aldığı için Ariobarzanes Philoromaios (Roma'ya seven) unvanını kullanmış ve Kappadokia tahtını elde etmiştir (MÖ 96-63).⁷² Strabon bu olayı şu şekilde nakletmektedir:

*“Antiokhos'u yendikten sonra Romalılar, Asia'nın işlerini idare etmeye ve hem kabilelerle hem de krallarla dostluk kurmaya ve ittifaklar yapmaya başlar başlamaz, diğer hallerde kralların şahsına verdikleri bir şerefi, Kappadokia kabilesine müştereken vermişlerdir. Krali aile son bulunca, kabileyle yaptıkları dostluk ve ittifak koşullarına uygun olarak, Romalılar bunların kendi kanunlarıyla yaşama hakkını tanıdılar. Fakat elçiler bu bağımsızlıktan kurtarılmaları için yalvarmakla kalmayıp (çünkü buna dayanamadıklarını söylüyorlardı) ayrıca kendilerine bir kralın atanmasını da rica ettiler. Romalılar herhangi bir kimsenin özgürlükten bu kadar bıkkın olabileceğine şaşırıyorlardı. Romalılar onlara oylamayla aralarından diledikleri bir kimseyi seçmelerine izin verdiler ve onlar da Ariobarzanes'i seçtiler...”*⁷³

MÖ 90-89'da VI. Mithridates Eupator I. Ariobarzanes'in hükümdarlığını elinden almıştır. MÖ 88-85'te VI. Mithridates Eupator ve IV. Nikomedes arasında I. Mithridates savaşı patlak vermiş ve VI. Mithridates Eupator Kappadokia'yı işgal etmesi için oğlunu göndermiştir. Savaştan galip ayrılan VI. Mithridates Eupator Küçük Asya'da ele geçirdiği toprakları Kappadokia, Bithynia, Phrygia ve Pontos gibi satraplıklara ayırmıştır.⁷⁴

MÖ 77'de ise Armenia kralı Tigranes'in Kappadokia'ya girdiği bilgisi verilmektedir.⁷⁵ Strabon bu olaydan: *“...Armenia kralı Tigranes Kappadokia'yı aldığı zaman halkı kötü duruma soktu, çünkü her birini Mezopotamya'ya gitmeye zorladı ve bunların çoğuyla Tigranokerta kentini kurdu; fakat Tigranokerta'nın zaptından sonra gelebilenler geri geldiler.”* şeklinde bahsetmektedir.⁷⁶

I. Ariobarzanes döneminde (MÖ 95-63) Armenia kralı Tigranes'den Roma tarafından istenilen hazineyi vermeyerek itaat etmemesi sebebiyle Pompeius, Sophone Krallığı'nı almış,

⁷¹Pastor, 2014: 225-227; Pastor, 1996: 62; Tekin, 1998: 206; Arslan, 2007: 97.

⁷² Arslan, 2002: 301; Durukan, 2012: 16; Tekin, 1998: 207.

⁷³ Strabon, XII: 2.11.

⁷⁴Özsait, 1982: 361-362.

⁷⁵ Tekin, 1998: 208.

⁷⁶Strabon, XII: 2. 9; Appian, Mithridatic Wars, 10: 67.

bu bölge ile birlikte Gordyene (Küçük Armenia), Kastabala ve bir takım Kilikia kentlerinin yönetimini Kappadokia kralı I. Ariobarzanes'e vermiştir. I. Ariobarzanes daha hayattayken krallığı oğlu II. Ariobarzanes'e devretmiştir.⁷⁷

II. Ariobarzanes'in hükümdarlığının büyük sıkıntılar ve problemlerle geçtiği (MÖ 63-52), MÖ 51'de Cicero'nun Kilikia valisi olmasının ardından öldürüldüğü ifade edilmektedir. Ariobarzanes'in ölümü ile tahta oğlu III. Ariobarzanes çıkmıştır (MÖ 52-42). Kral olduğu sırada tehlikeler ve büyük sorunların Kilikia *Proconsul*'ü Cicero'nun sayesinde üstesinden gelen III. Ariobarzanes, Pompeius ve birkaç soyluya olan borçlarını da yine Proconsul'ün destekleri sayesinde ödemiştir. III. Ariobarzanes, Caesar ve Pompeius arasında meydana gelen iç savaşta Pompeius'u desteklemiş ve MÖ 42'de Caesar'ın katillerinden biri olan Cassius tarafından öldürülmüştür.⁷⁸

Kralın ölümü üzerine Kappadokia tahtına Marcus Antonius'un yardımcıları ile X. Ariarathes çıkmıştır (MÖ 42-36). Ancak X. Ariarathes'in öldürülmesi emrini veren yine Marcus Antonius olmuştur.⁷⁹

X. Ariarathes'in ardından boş kalan Kappadokia tahtına bu kez yine Marcus Antonius tarafından, Komana'da rahip ailelerin birinden olan Sisines getirilmiştir (MÖ 36-17). Sisines daha sonra Arkhelaos adını almıştır.⁸⁰ Strabon, I. Arkhelaos'un tahta çıkışı ile ilgili: "...ve halkla ilişkisi olmadığı halde Arkhelaos, Antonius tarafından kral olarak atandı" bilgisini vermektedir.⁸¹

Arkhelaos, Octavianus ve Marcus Antonius arasındaki savaşta Antonius'u desteklemiştir. I. Arkhelaos, Marcus Antonius'un bu savaşta yenilgiye uğraması üzerine tahtı kaybedeceğini düşünmüş; fakat Octavianus onu bu görevden almadığı gibi⁸² ona Küçük Armenia ve Dağlık Kilikia'nın idaresini de vermiştir.⁸³

Kral Arkhelaos elli yıl boyunca Kappadokia Krallığı tahtında hüküm sürmüştür. Ancak Tiberius Rodos'ta iken kendisine saygı göstermediği gerekçesi ile I. Arkhelaos'a karşı tavır almaya başlamış, onu Roma'ya çağırarak *Senatus*'un önüne çıkarmıştır.⁸⁴

Augustus'un MS 14 yılında ölmesi üzerine yönetimi eline alan Tiberius döneminde⁸⁵ (MS 14-37) imparator ve *Senatus*'un kararı ile Kappadokia Roma eyaleti olmuştur (MS 17).⁸⁶ Roma'nın elinde olan Kappadokia'da yeni bir takım düzenlemeler yapılmıştır.⁸⁷ Bu uygulamalardan biri Roma tarafından bölgeden alınan vergilerin azaltılmasıdır. Tacitus, Tiberius'un Roma imparatoru olduğu dönemde Kappadokia'nın vergilerini %1 oranından % 0,5 oranına indirdiğini yazmaktadır.⁸⁸

⁷⁷ Appian, Mithridatic Wars, XII: XV. 105

⁷⁸ Özsait: 1982: 370; Tekin, 1998: 209.

⁷⁹ Tekin, 1998: 209-211.

⁸⁰ Tekin, 1998: 209-211.

⁸¹ Strabon, XII: 2.11.

⁸² Durukan, 2012: 17; Tekin, 1998: 211.

⁸³ Akıl, 2008: 6; Tekin, 1998: 211.

⁸⁴ Tacitus, 2: 42.

⁸⁵ Akıl, 2008: 6; Özsait, 1982: 384-385.

⁸⁶ Strabon, XII:1.4.

⁸⁷ Özsait, 1982: 384-385.

⁸⁸ Tacitus, 2.56.

MS 17 yılında Kappadokia kralı Arkhelaos'un ölmesi⁸⁹ ve Kommagene kralı III. Antiochos'un da ölümü üzerine iki krallık birleştirilmiştir.⁹⁰ Eyalet olan Kappadokia'ya idareci olarak atlı sınıftan olan Quintus Veranius tayin edilmiştir.⁹¹

Arkhelaos'tan sonra gelen krallar da bu bölgedeki valilikleri aynı şekilde devam ettirmişlerdir.⁹² Valiliklerin sayısının I. Arkhelaos'un ölümünden sonra, Pompeius zamanında korsan Antipatros'a ait olan Derbe⁹³ de dâhil olmak üzere, Kastabala⁹⁴ ve Kybistra⁹⁵ civarında yer alan Kilikia'dan alınan bölge ile korsanlık işlerinin yoğun olduğu tüm alan ve Elaiussa⁹⁶ dolaylarındaki Kilikia Trakheia'nın da Arkhelaos'a verilmesi ile birlikte on bire yükseldiği kaydedilmektedir.⁹⁷ Böylece Kappadokia'nın sınırları Lamos Irmağı'na⁹⁸ kadar genişlemiştir.⁹⁹ Ancak Kilikia Trakheia'nın batı bölümündeki iç kısımlar Olba¹⁰⁰ dışında on birinci *strategia*'ya¹⁰¹ dâhil değildir. Zira Ramsay bu bölgenin M.S. 15'e kadar Ajax isimli bir sülale tarafından yönetildiğinden bahsetmektedir. Kappadokia'nın en güneyini Bagadaonia oluşturmaktadır.¹⁰² Nitekim Strabon burası hakkında "*Bagadania hem düz ve hem de hepsine oranla (Kappadokia'nın diğer bölgeleri), (zira Tauros'ların dibinde bulunur) burada da hemen hemen hiç meyve ağacı yetişmez.*" şeklinde bahsetmektedir.¹⁰³

Roma dönemi içerisinde Kappadokia eyaletinin sınırlarını en iyi belirleyecek olanlar *strategia*'lardır.¹⁰⁴ Ancak Strabon Arkhelaos ve ondan önce gelen krallar döneminde Kappadokia'nın krallık iken on valiliğe bölündüğünü de belirtmektedir.¹⁰⁵ Bunların ilk beşi Melitine,¹⁰⁶ Kataonia,¹⁰⁷ Kilikia, Tyanitis,¹⁰⁸ Garsauritis'tir.¹⁰⁹ Kalanını ise Lauiansene,¹¹⁰ Sargarausene,¹¹¹ Sarauene,¹¹² Khamanene¹¹³ ile Morimene¹¹⁴ oluşturmaktadır.¹¹⁵

⁸⁹Tacitus, 2.42.

⁹⁰Mitchell, 1993: 124; Tekin, 1998: 216.

⁹¹Tacitus, 2.56; Ayrıca bkz. Tekin, 1998: 216.

⁹²Strabon, XII: 1. 2.

⁹³Kertihöyük, Tekocak, 2014: 34; Ancak Derbe ve Laranda daha sonradan Lykonian'dadır.

⁹⁴Ramsay iki adet Kastabala kentinin olduğundan bahsetmektedir. Bunlardan ilki Pyramos (Ceyhan) nehri üzerinde yer almakta olup Hieropolis olarak da isimlendirilmektedir ve Osmanlı'nın 12 km kuzey-kuzeybatısında yer almaktadır, Ramsay, 1960: 378; Zeyrek, 2011: 25; Kurt, 2010: 486. İkinci Kastabala kentinden ise Strabon Kybistra (Ereğli) kenti ile beraber bahsetmiş ve kentin Tyanaya (Niğde) çok uzak olmadığını ancak dağa daha yakın olduğunu ifade etmektedir, Strabon, XII: 2.7; Kent ayrıca Bor yakınlarındaki Narezen Köyü'ne, Ambararası'na (Konya), Ramsay, 1960: 378, lokalize olunmaktadır. Texier ise bu bölgenin Roma-Bizans döneminde Kapadokya ve Lykonian sınırına verilen ad olarak tanımlamaktadır, Texier, 2002, III:55. Plinius ise bu şehirden tam bir yer vermeksizin bir Kappadokia şehri olarak bahsetmektedir, Plinius, VI. III.9.

⁹⁵Ereğli, Ramsay, 1960: 378; Kurt, 2010: 489.

⁹⁶Korykos'tan=Kız Kalesi (Şahin vd. 2011:382; Kurt, 2010:486) sonra karaya en yakın ada, Strabon, XIV:5. 6.

⁹⁷Strabon, XII.1. 4; Ayrıca bkz, Tekin, 1998: 212.

⁹⁸Limonlu Nehri, Durugönül, 1998:281; Kurt, 2010: 484.

⁹⁹Strabon, XIV:5. 6.

¹⁰⁰Ura, aynı zamanda Dağlık Kilikia'nın dini ve kültürel merkezlerinden biridir, Er ve Söğüt, 2005: 97; Uzuncaburç (Mersin), Arslan, 2007: 26 (102. Dipnot)

¹⁰¹Bir bölge, eyalet. Bknz <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/morph?!=strategia&la=la#lexicon>

¹⁰²Ramsay, 1960: 387-413.

¹⁰³Strabon, XII:2.10. Ramsay buranın Tyanaya ovasında değil, Kybistra'nın kuzey-kuzeybatısındaki ovalarda olduğunu ifade eder, Ramsay, 1960:387.

¹⁰⁴Ramsay, 1960:348.

¹⁰⁵Strabon, XII: 1.2.

¹⁰⁶Malatya: Kappadokia'nın valiliklerinden biri, Kaya, 2005: 27.

¹⁰⁷Kataonia: Güney tarafında Amanos ve kuzey yönüne doğru Anti-Tauros ile çevrili geniş, çukur bir ova. Strabon, XII:2.2.; Göksun, Afşin ve civarı, Yüncü, 2015:130.

¹⁰⁸Tyanaya (Niğde)'nin etrafındaki ova. Burton, 2005:200.

¹⁰⁹Garsaura: Aksaray'a lokalize olunmaktadır. Ramsay, 1960: 313; Özkan, 1994: 166.

¹¹⁰Malatya'nın kuzeydoğusu. Gökhan, 2011: 258; Malatya'nın kuzey kesimi, Texier, III, 2002: 55.

Yine yazarın verdiği bilgilere göre Morimene, Kappadokia bölgesine ait kuzey *strategia*'larının en batı noktasını oluşturmaktadır ve bu sınır farklı dönemlerde değişikliğe uğramıştır. Strabon'un gösterdiği sınırın özellikle Roma dönemi içerisinde daha da kuzeye uzanmış olabileceği imkân dâhilindedir.¹¹⁶

Galatia Kappadokia sınırını Halys'ın kollarından biri olan Kappadox¹¹⁷ oluşturmaktadır. Bu bölge Kappadokia ve Galatia arasında bulunmaktadır ancak Kappadokia'ya aittir.¹¹⁸

Pontos ve Kappadokia sınırı ise Khammane'nin en batı ucundan başlayarak Lauiansene'nin en doğu ucunda son bulmaktadır ve burada doğudan batıya uzanan dağ silsilesi¹¹⁹ yer almaktadır.¹²⁰ Nitekim Plinius bölgenin doğusunda, Büyük Armenia ve Kappadokia'nın bitişen kısmında Melitine'nin sınır olduğunu ifade etmektedir.¹²¹

Kappadokia'nın güney sınırını ise Pylae Kilikia'nın¹²² oluşturmuş olması muhtemeldir.¹²³

Kappadokia Bölgesi'nin güneybatı sınırını Lykaonia Bölgesi oluşturmaktadır. Tyanitis *strategia*'sının bir parçası olduğu öngörülen bu coğrafyasının şehirlerini Kappadokia'ya dâhil olan Kybistra¹²⁴ ve Kastabala oluşturmaktadır.¹²⁵ Strabon bununla ilgili daha detaylı bir bilgi vererek Lykaonia ve Kappadokia arasındaki sınırın Kappadokia'ya ait Garsaura¹²⁶ ile Lykaonia arasında bulunan ama Lykaonia'ya ait Koropassos Köyü'nün¹²⁷ oluşturduğunu ifade etmektedir.¹²⁸ Cicero ise Kybistra'dan, Kilikia'ya yakın, Tauros Dağları'ndan çok uzak olmamakla birlikte Kappadokia'nın en uç noktası olarak bahsetmektedir.¹²⁹

¹¹¹ Kent, Pınarbaşı-Gürün arasına, Gökhan, 2011: 158; Texier, III, 2002: 55; Bünyan ve Uzunyayla bölgesine, Yüncü, 2015: 130 lokalize olunmaktadır.

¹¹² Kent, Yozgat-Sarıkaya, Texier, III, 2002: 55; Gökhan, 2011:258; Boğazlıyan ve çevresine, Yüncü, 2015: 130, lokalize olunmaktadır.

¹¹³ Kent, Kırşehir-Kaman'a, Gökhan, 2011:258; Kızılırmak'ın kuzeybatısına, Yüncü, 2015:130 lokalize olunmaktadır.

¹¹⁴ Gülşehir, Avanos ve Tuz Gölü çevresi, Gökhan, 2011:258; Kızılırmak'ın güneybatısı, Yüncü,2015:130; Haly'in güney yakası Galatis'dan Melegob'a kadar olan bölge, Ramsay, 1960:317.

¹¹⁵ Strabon, XII:1. 2.

¹¹⁶ Ramsay, 1960:317-349.

¹¹⁷ Plinius Kappadokialıların isimlerini buradan aldıklarını ancak daha önceden "Beyaz Suriyeliler" olarak isimlendirildiklerini yazar. Plinius, VI, III.9. Herodotos ise Yunanlıların Kappadokialıları "Suriyeli" olarak adlandırdıklarından bahsetmektedir, Herodotos, I:72

¹¹⁸ Strabon, XII:5. 4.

¹¹⁹ Ramsay bu dağların Akdağ denilen silsile olduğunu tahmin etmektedir, Ramsay, 1960:349.

¹²⁰ Strabon, XII:2.10.

¹²¹ Plinius, VI.III.9.

¹²² Gülek Boğazı, Ünal, 2000: 25; Beylan Geçidi (Topboğazı=PylaeCilicia), Oyman Girginer, 2006:104.

¹²³ Ramsay, 1960:348.

¹²⁴ Ramsay ayrıca kent ile ilgili şu bilgileri aktarmaktadır: "Kybistra şimdiki Ereğli'nin bulunduğu yerde tam bir bağlar bahçeler şehridir... sekizinci ve dokuzuncu yüzyılda Herakleia adında bir istihkandan bahsedildiğini işitiyoruz.", Ramsay, 1960:377.

¹²⁵ Ramsay, 1960:377.

¹²⁶ Strabon buranın kendi döneminde küçük bir kasaba olduğundan bahsetmektedir. Strabon, XIV: 2.29.

¹²⁷ Ramsay bu köyün Sultanhan ile Aksaray arasında olduğunu ileri sürmektedir. Zira o da Koropassos'un Ptolemaios'un bahsettiği Adopissos'un bozulmuş hali olabileceğini düşünmektedir. Ramsay, 1960: 380; Vitale buranın Akhan olduğunu belirtmektedir, Vitale, 2017: 103

¹²⁸ Strabon, "... bu iki kale (Koropassos ve Garsaura) arasındaki uzaklık 120 stadion kadardır." şeklinde bir mesafeden bahsetmektedir, Strabon, XII:6.1.

¹²⁹ Cicero, Ad. Fam. 15.4.

Kappadokia'nın bir Roma eyaleti olmasına karşılık, başlarda Romalılar Kilikia'nın bir bölümünü Arkhelaos'un oğlu II. Arkhelaos'a vermişlerdir.¹³⁰ Kilikia Trakheia'nın kalan kısmında ise Romalıların nasıl bir siyaset izlediklerine dair net veri bulunmamaktadır. MS 36 tarihinde hala bu bölgede II. Arkhelaos hüküm sürmeye devam etmiştir.¹³¹

On birinci *strategia*¹³² olarak adlandırılan bölge (Kilikia Trakheia ve Lykaonia'nın bir kısmı) Caligula Germanicus döneminde (MS 37-41) IV. Antiokhus ve İtepe'ye devredilmiştir. Ramsay, bundan sonra *strategia*'nın "*Antiochiane*" olarak isimlendirildiğinden bahsetmektedir.¹³³

Plinius ise Kappadokia'nın iç bölgelerinde bulunan şehirler ile ilgili detaylı bilgiler vermektedir. Buna göre bunlar Cladius Caesar'ın (MS 41-54) kolonisi olan Arkhelais,¹³⁴ Komana'nın¹³⁵ kasabaları, Neocaesaea,¹³⁶ Amaseia,¹³⁷ küçük kasabalar olmasına rağmen Sebastia¹³⁸ ve Sebastopol,¹³⁹ Euphrates Nehri'ne (Fırat) uzak olmayan Diocaesarea,¹⁴⁰ Tyana,¹⁴¹ Kastabala, Magnopolis,¹⁴² Zela¹⁴³ ve Caiseria (Kayseri)'dir.¹⁴⁴

MS 54 yılında, İmparator Nero döneminde, Kappadokia eyaleti geçici olarak Galatia eyaletine bağlanmıştır. Kappadokia eyaleti MS 66 yılında Galatia eyaletinden ayrılmıştır.¹⁴⁵

İmparator Vespasianus (MS 69-79) Kappadokia Bölgesi'nde yapılan barbar saldırıları yüzünden bölgeyi onlara karşı korumak maksadı ile buraya iki *legio* (birlik) yerleştirmiştir.¹⁴⁶ Bu *legioların* birinin Melitine'de olan *Legio XII. Fulminata* ile diğerinin Samosata'da (Samsat) bulunan *Legio XVI. Flavia* olduğu belirtilmektedir.¹⁴⁷ Strabon Melitine'nin "*Kappadokia'nın bölünmüş olduğu on valilikten biri olduğu*" bilgisini vermektedir.¹⁴⁸ Bu dönemde Kappadokia, Galatia eyaleti ile birleştirilmiştir (MS 76).¹⁴⁹ Bu birleşme ile birlikte Lykaonia'nın tamamı bu

¹³⁰II. Arkhelaos'un Kilikia topraklarının ne kadarına hakim olduğu konusunda kesin bir bilgi bulunmamasına karşılık bu bölgenin büyük bir kısmını elinde bulundurduğu tahmin edilmektedir, Ramsay, 1960: 413. Tacitus ise burada bulunan Klitae kabilesinin Arkhelaos'a tabi olduğundan bahsetmektedir, Tacitus, Annales, VI.41.

¹³¹Ramsay, 1960:413.

¹³²Derbe, Laranda, Olbasa ile Mousbanda şehirlerini kapsamaktadır, Ramsay, 1960:371.

¹³³Ramsay, 1960:417.

¹³⁴Aksaray, kral Arkhelaos eski Garsaura kentini yeniden kurarak buraya kendi adını vermiştir. Cladius Caesar döneminde (MS 41-54) Romalı kolonilerin yerleştirilmesiyle birlikte kent Colonia Arkhelais olarak isimlendirilmiştir, Konyalı, 1974:134; Ramsay, 1960:314.

¹³⁵Şar Höyük, Adana'nın Tufanbeyli ilçesinin 15 km kuzeydoğusunda yer almaktadır. Akıl, 2008:8; Arslan, 2007: 25.

¹³⁶Niksar, Pontus Polemoniacus'un metropolisi. M.S. 64 yılında, önceden birleştirilen Kappadokia-Galatia eyaletine bağlanmıştır, Kaya, 2005: 20; Munro, 1901: 60.

¹³⁷Amasya, Üreten, 2014:338.

¹³⁸Sivas, Alkan, 2004: 7; Munro, 1901: 52; Ramsay, 1960:349.

¹³⁹Sulusaray (Tokat), Ramsay, 1960:288; Alkan, 2004: 7

¹⁴⁰Roma İmparatorluğu döneminde Nazianzos'a verilen isimdir ve Kappadokia Secunda'nın güneybatısındadır, Ramsay, 1960:315; Gregory Nazianzos, Section I, The Life: 299.

¹⁴¹Niğde, Bahar, 2015:277.

¹⁴²Taşova (Amasya), Arslan, 2007: 28. Strabon bu kentten: "...burasını ilk ele geçiren kimse (Mithridates Eupator) kendi ismine izafeten Eupatoria adını vermiş fakat Pompeius burayı bitmemiş bulduğundan daha fazla arazi ilave ederek, nüfusunu çoğaltmış ve Magnopolis olarak adlandırmıştır". Strabon, XII:3.30; Appian, Mithridatic Wars, XII: XVII.115.

¹⁴³Zile, Ramsay, 1960:349

¹⁴⁴Plinius, VI. III.9.

¹⁴⁵Kaya, 2005: 20.

¹⁴⁶Suetonius, 8: 4.

¹⁴⁷Mitchell, 1993: 124; Tekin, 1998: 216.

¹⁴⁸Strabon, XII: I.2.

¹⁴⁹Özsait, 1982: 389; Tekin, 1998: 216.

birleşik eyalete dâhil edilmiştir.¹⁵⁰ Böylece birleşik eyaletin sınırları oldukça genişleyerek Orta-Doğu Karadeniz ile Euphrates Nehri'ne ulaşmış ve Suriye eyaleti sınırlarına dayanmıştır.¹⁵¹ Galatia-Kappadokia valisi olan Domitius Corbulo kendi eyalet sınırları içinden Parthlara karşı eyaleti savunmak için burada bulunan *legiolar*dan asker toplamıştır.¹⁵²

Vespasianus'tan sonra ardılı olan oğlu Titus (MS 79-81) döneminde Galatia- Kappadokia Eyaleti'ne Armenia Minor da eklenmiştir. Oğuz Tekin, birleşik Galatia-Kappadokia Eyaleti'nin, MS 93 yılında, vali L. Antistius Rusticus'un ölümü üzerine bir kez daha Galatia'dan ayrıldığını ifade etmektedir. Buna kanıt olarak ise Rusticus'un ölümünden sonra atanan Sospis'in bir yazıtta sorumlu olduğu bölgeler içinde Kappadokia ismini zikretmemesini göstermektedir. Ona göre MS 95 yılında yeniden birleştirilen eyalete vali olarak T. Pomponius Bassos getirilmiştir.¹⁵³

M. Ali Kaya ise bu döneme ait bazı yazıtlarda bir takım bölgelerin bulunmamış olmasına rağmen Galatia-Kappadokia Eyaleti'nin MS 113-114 yıllarına değin birleşik eyalet olarak varlığını sürdürdüğünü ifade etmektedir. Eyalet valilerine ait yazıtlarda eyalet sınırları içinde bulunan bütün bölgelere yer verilmediğini belirtmektedir.¹⁵⁴

Birleşik eyaletin son valisi olarak ise Quadratus Bassos'un ismi geçmektedir.¹⁵⁵ MS 113 yılında Kappadokia ve Galatia'nın birleşik eyalet olma durumunun sona erse de Küçük Armenia'nın Kappadokia'ya bağlı kalması devam etmiştir. Bu dönemde Kappadokia'nın sınırları Galatia'dan ayrılmış olmasına rağmen Tavion¹⁵⁶ ve Pontos Bölgesi'nin de eklenmesi sonucunda oldukça genişlemiştir.¹⁵⁷

İmparator Traianus (MS 98-117) döneminde Kappadokia birleşik eyaletten yeniden ayrılmıştır. Ayrı bir eyalet olan Kappadokia'nın yönetimine L. Catilius Severus ve yardımcısı *procurator* T. Haterius Nepos getirilmiştir.¹⁵⁸ Bu dönemde Kappadokia Bölgesi Parthia ile Roma arasında bir tampon görevi görmüş, Parthlar üzerinde düzenlenecek sefer için bölgede yollar inşa edilmiştir.¹⁵⁹ Kappadokia eyaletinin yönetimini eski *consuller* arasından tayin edilen legatuslar üstlenmişlerdir. MS 113-114'de Kappadokia imparatorun *consul* eyaleti olmuştur.¹⁶⁰

MS 117 yılında Batı Kappadokia'nın birleşik eyaletten ayrılarak ayrı bir *praetor* vali idaresine verilmiş olabileceği düşünülmektedir. Roma imparatoru Diocletianus döneminde (MS 284-305) Kappadokia Eyaleti ikiye ayrılmıştır. Bu bölünmeye göre batı kısmı Kappadokia olarak anılmaya devam ederken, doğusu önce Armenia Minor ile birleştirilmiştir. Bu bölgenin daha sonra IV. yüzyılın sonlarında Armenia Secunda olarak isimlendirilmiş olabileceği ileri sürülmektedir.¹⁶¹

İmparator Valens (MS 364-378), Diocletianus zamanında ayrılan Batı Kappadokia'yı, MS 371/372'de yeniden ikiye bölerek ayrılan bölgelere "*Kappadokia Prima*" ve "*Kappadokia*

¹⁵⁰Ramsay, 1960:372.

¹⁵¹Özsait, 1982: 389.

¹⁵² Akıl, 2008: 7.

¹⁵³ Tekin, 1998: 216-218.

¹⁵⁴ Kaya, 2005: 21.

¹⁵⁵ Tekin, 1998: 218.

¹⁵⁶ Büyük Nefesköy, Kaya, 2005: 20.

¹⁵⁷ Kaya, 2005: 21.

¹⁵⁸Özsait, 1982: 390; Tekin, 1998: 221.

¹⁵⁹Gregoire, 1909: 63; Tekin, 1998: 218-221.

¹⁶⁰ Kaya, 2005: 25.

¹⁶¹ Tekin, 1998: 221- 223.

Secunda” isimlerini vermiştir.¹⁶² Kappadokia Prima’nın merkezi Caesarea¹⁶³ olurken, önce Podandos’u¹⁶⁴ daha sonra Tyana’yı Kappadokia Secunda’nın merkezi olarak belirlemiştir.¹⁶⁵ Ancak Ramsay Podandos’un geçici olarak Kappadokia’ya verildiğini savunmaktadır. Valens’in bu ayrışmayı yapmasının sebebi olarak Caesarea Piskoposu Basil’in güçlenmesi dolayısı ile ona ait olan araziye küçülterek, Piskopos’un gelirlerini daraltıp onun maddi olarak sıkıntı yaşamasını sağlamak olduğu gösterilmektedir.¹⁶⁶

İmparator Valens “*comes domorum*” olarak adlandırılan ve yetki bakımından eyalet valisine denk olan bir görevliyi Caesarea’nın yönetimine tayin etmiştir. MS 395’te Roma İmparatorluğu’nun ikiye ayrılması ve daha sonra Bizans döneminde Kappadokia doğu sınırı içinde yer almaya devam etmiştir.¹⁶⁷

Sonuç

Kappadokia Bölgesi, coğrafi konumunun da etkisi ile farklı dönemlerde sık sık sınır değişikliğine uğramıştır. MÖ I. binyılın başlarında Orta Anadolu’nun merkezini oluşturan bu bölgede Kaşka Muşki ve Tabal, daha sonra sırasıyla Med ve Pers hâkimiyetleri görülür. Persler tarafından satraplığa ayrılarak yönetilen bölge, Makedonlular tarafından da bir süre satraplık şeklinde idare edilmiş, ardından krallığa dönüştürülmüştür. Bu durum hemen her dönem bölgenin jeopolitik ve jeostratejik bakımdan önemini muhafaza ettiğine bir kanıttır.

MS 17 yılında Roma eyaleti haline dönüştürülen bölgede bir takım yeni düzenlemeler yapılmış, halktan alınan vergide %50 oranında indirimle gidilmiştir. Strabon’un verdiği bilgilere göre on valilik tarafından idare olunan bölgeye Antiokheia *strategia*’sının da eklenmesi ile birlikte sayı onbire yükselmiş, böylece Kappadokia’nın mevcut sınırları bir hayli genişlemiştir. Gerek Kappadokia Kralı I. Arkhelaos döneminde gerekse ondan sonra gelenler tarafından valilik idaresi devam ettirilmiştir. Daha sonra imparator Nero döneminde Galatia eyaleti ile birleştirilen bölge, zaman zaman farklı imparatorlar döneminde bu eyaletten ayrılmış ancak daha sonra tekrar birleştirilmiştir. Eyaletlerin bu şekilde birleştirilip ayrılmasında bu bölgeler için yapılan harcamalarda tasarruf edilmesi ve yönetimi kolaylaştırmak amacının güdülmüş olması muhtemeldir.

İmparator Diocletianus döneminde ikiye ayrılan bölgenin doğusunda kalan kısmına Armenia Minor eklenmiş ancak batısı Kappadokia diye adlandırılmaya devam etmiştir. İmparator Valens ise bölgede Piskopos Basil’in güçlenmesini engellemek amacıyla Batı Kappadokia’yı ikiye ayırmış ve bunlara “*Kappadokia Prima*” ve “*Kappadokia Secunda*” isimlerini vermiştir. Böylece Basil’in elindeki toprak bütünlüğü bir bakıma parçalanmıştır.

Bölge Roma’nın doğu-batı şeklinde ikiye ayrılmasından sonra Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde varlığını sürdürmeye devam etmiştir.

¹⁶²Ramsay, 1960: 312; Tekin, 1998: 223; Will, 1992: 197.

¹⁶³ Tekin, 1998: 223.

¹⁶⁴ Pozanti, Turchetto, 2005: 30.

¹⁶⁵Ramsay, 1960: 312; Tekin, 1998: 223.

¹⁶⁶Ramsay, 1960: 312-386.

¹⁶⁷ Tekin, 1998: 223-225.

Kaynakça

Antik Kaynaklar

- APPAIANOS, (1899) Roman History II, The Foreign Wars (Mithridatic Wars-Syrian Wars), (Trans: T. E. Page). Great Britain: The Loeb Classical Library.
- ARRIANOS, (2005) İskender'in Seferi, (Trans: Furkan Akderin). İstanbul: Alfa Yay.
- CICERO, (1927) Epistulae ad Familiares, Letters to His Friends. (Trans: W. G. Williams). London-New York: The Loeb Classical Library.
- DIODORUS SICULUS (1989). Bibliotheca Historica (Trans: C. H. Oldfather). Harvard University Press.
- HERODOTOS, (1991) Tarih. VII (Çev: Müntekim Ökmen). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yay.
- HOMEROS, (1988) Odyssea, (Trans: F. Koçak). Ankara: Arkadaş Yay.
- GAIUS SUETONIUS TRANQUILLUS, (1993) De Vita Caesarum (Trans: Maximilian Ihm). Berlin: Walter de Gruyter.
- KSENOPHON, (1985) Cyropaedeia. (Trans: Walter Miller). London: William Hienemann.
- PLINIUS, (1855) Naturalis Historia, III-VII (Trans: H. Rackham). London: Harvard University Press.
- PUBLIUS CORNELIUS TACITUS, (1934-1937) The Annales I-IV, (Trans: C.H. Moore and J.Jackson). London: The Loeb Classical Library.
- PLUTARKHOS, (2007) Paralel Yaşamlar (İskender-Caesar), (Trans: Furkan Akderin). İstanbul: Alfa Yay.
- STRABON, (2000) Geographika (Kitap XII, XIII, XIV), (Trans: Adnan Pekman). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yay.

Modern Kaynaklar

- ALKAN, A. (2004) *Sebastopolis Antik Kenti (Tokat- Sulusaray)*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- AKIL, H. (2008). *Kapadokya Komanası Geç-Hellenistik-Roma Dönemleri Seramiği*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- ALTI, F. (2013) *Pers Siyasi Tarihi (MÖ 559-330)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ARSLAN, M. (2007) *Mithridates VI Eupator: Roma'nın Büyük Düşmanı*. İstanbul: Odin Yay.
- _____. (2002) *Mithridates VI. Eupator ve Roma*. Doktora Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- ATEŞ, M. (1996). *Kapadokya'nın Başkenti Nevşehir. Nevşehir*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yay.

- BAHAR, H. (2015) “Eskiçağ’da Konya”, Şehirlerin Sevdalısı İbrahim Hakkı Konyalı Armağanı, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları*, 7, 271-299.
- BARNETT, R.D. (1987). Phrygia ve Demir Devrinde Anadolu Kavimleri/ Phrygia and the Peoples of Anatolia in the Iron Age.” (Çev: Ömer Çapar). *AÜDTCFD*, 1-2, 50-57.
- BURTON, E. (2005) “Tyana”, (Ed. Charles G. Herbermann) *The Catholic Encyclopedia*, Tournely-Zwirner, V.15: 200.
- CASABONNE, O. (2007). “Akamenid İmparatorluğu: Büyük Kral ve Persler”. *Arkeo Atlas*, 6. 20-34.
- ÇOBAN, H. (2015) “Kapadokya’da Kimmerler”. *Cappadocia Journal Of History And Social Sciences*, 5,121-131.
- DEBORD, P. (1999). *L’Asie Mineure Au IVe Siècle*. (Bordeaux): Ausonius Publication.
- DÖNMEZ, Ş.(2013). “Oluz Höyük; Kuzey, Orta Anadolu’nun Krali Pers Merkezi”, (Editör: Şevket Dönmez). *Sümer Atasoy’a Armağan Yazılar*. Ankara: Hel Yayıncılık, 103-106.
- DURUGÖNÜL, S. (1998) “1996 Yılı İçel ili (Antik Dağlık Kilikya) Yüzey Araştırması ile Kuleler - Kaleler ve Yerleşimlere Olan İlişkileri”, *XV. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, I, 281-295.
- DURUKAN, M. (2012). *Kappadokia’da, Argaios Dağı ve Çevresinde Hellenistik- Roma Dönemi Mezarları ve Ölü Kültü*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yay.
- ER, Y. SÖĞÜT, B. (2005) “Dağlık Kilikya’da Olba-Diocaesarea Nekropollerindeki Kaya Mezarları”, *Türk Arkeoloji Ve Etnografya Dergisi*, 5, 97-110.
- ESİN, U. (1998). “Paleolitik’ten İlk Tunç Çağı’nın Sonuna: Tarihöncesi Çağların Kapadokyası”. (Ed: Metin Sözen). *Kapadokya*. İstanbul: Ayhan Şahenk Vakfı Yay.
- GREGOIRE, H. (1909). “Rapport Sur un Voyaged’ Exploration Dans le Pont et en Cappadoce”, *BCH*, 33, 1-170.
- GREGORY NAZIANZEN,NPNF2-07. Cyril of Jerusalem, (Editor: Schaff, Philip) New York: Christian Literature Publishing Co.
- GÖKHAN, İ. (2011) “İslam-Bizans Mücadelesi’nde Orta Kapadokya Bölgesi (640–962)”, *I. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu* (16-19 Kasım), 255-271.
- KAYA, M.A. (2005) “Anadolu’da Roma Eyaletleri: Sınırlar ve Roma Yönetimi”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 38, 11-30.
- KAVLAKOĞLU, M. (2005). *Phrygia Epiktetos Kentlerinden Dorylaion- Dorylaeum Antik Kenti*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- KINACI, M. (2014) “I. Pharnakes’in Pergamon Krallığı’na Karşı Savaşı Pharnaces I.’s War Against the Kingdom of Pergamon”, *CEDRUS*, II, 203-223.
- KONYALI, İ.H. (1974) *Aksaray Tarihi I, Abideleri ve Kitabeleri ile Niğde*. İstanbul: Fatih Yayınevi Matbaası.

- KURT, M. (2010) "Roma Egemenliğinde Kilikya ve Roma İç Savaşlarının Bölgedeki Yansımaları", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXV, 2, 483-501.
- LUCKENBILL, D.D. (1927). *Ancient Records of Assyria and Babylonia (ARAB II)*. New York.
- MANSEL, A.M. (1984). *Ege ve Yunan Tarihi*. Ankara: TTK.
- MITCHELL, S.(1993) *Anatolia: Land, Men and Gods in Asia Minor I, The Celts and the Impact of Roman Rule; The Rise of the Church*, Oxford, I, 173.
- MUNRO, J. A. R. (1901) "Roads in Pontus, Royal and Roman", *The Journal of Hellenic Studies* 21, 52-66.
- OYMAN GİRGİNER, Ö. (2006) Orta Ve Geç Tunç Çağlarında Çukurova Ve Batı Anadolu'ya Genel Bir Bakış", *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,15, 3 (Arkeoloji Özel Sayısı),103-126.
- ÖZKAN, S. (1994) "Aksaray İli Arkeoloji Araştırmalarına Toplu Bir Bakış", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, IX, 159-172.
- ÖZKAYA, V. (1995) *Erken Birinci Binde Frig Boyalı Seramiği*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yay.
- ÖZSAİT, M. (1982). "Anadolu'da Hellenistik Dönem", *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi*,2, 380-414. İstanbul: Görsel Yay.
- PASTOR, L.B. (2014) "The Meeting Between Marius and Mithridates and The Pontic Policy in Cappadocia". *CEDRUS*, II, 225.
- PULLU, S. (2013) *Geç Hitit (Tabal) Krallıkları*. Afyonkarahisar: Kocatepe Akademi Yay.
- RAMSAY, W. M.(1960). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- SEVİN, V.(1998a). "Tarihsel Coğrafya". (Ed: Metin Sözen). *Kapadokya*. İstanbul: Ayhan Şahenk Vakfı Yay.
- _____. (1998b). "MÖ I. Bin Yıl: Demir Çağı". (Ed. Metin Sözen). *Kapadokya*. İstanbul: Ayhan Şahenk Vakfı Yay.
- _____.(1982). "Anadolu'da Pers Egemenliği". *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi*, II, 310-324. İstanbul: Görsel Yayınlar.
- SCHNEIDER, E.E. (1995) "Classical Sites in Anatolia: 1994 Archaeological Survey in Cappadocia", *XIII. Araştırma Sonuçları Toplantısı (29 Mayıs-2 Haziran)*, I, 15-35.
- SUMMERS, G, and SUMMERS, F. (2012) "Yedi Kapılı Yüksek Şehir", *National Geographic Türkiye*, Aralık, 48-50.
- ŞAHİN, H. YÜKSEL, F.A. HOŞKAN, N. ŞAHİN, F. (2011) "Dağlık Kilikia Yerleşim Tarihi ve Epigrafya Araştırmaları 2010", *29. Araştırma Sonuçları Toplantısı (23-28 Mayıs)*, 2, 379-389.
- ŞAR, E. (2004) *Antik Kaynaklarda Kappadokia Bölgesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- YIĞİT, T. (2000). "Tabal". *AÜDTCFD*, 40/3-4, 177.
- YÜNCÜ, Z.T. (2015) *A Proposal For A Method Of Cultural Landscape Character Assessment: A Research On The Context, Method And Results For The Cappadocia Landscape, Turkey*, Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- TARHAN, M. T. (1984) "Eski Anadolu Tarihinde Kimmerler", *I. Araştırma Sonuçları Toplantısı Bildirileri, (İstanbul 23-24 Mayıs 1983)* Eski Eserler ve Müzeler Genel müdürlüğü, Ankara, 109-119.
- TEKİN, O. (1998). "Hellenistik Çağ ve Roma İmparatorluk Döneminde Kapadokya Krallığı". (Editör: Metin Sözen). *Kapadokya*. İstanbul: Ayhan Şahenk Vakfı Yay.
- _____. (2008). *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*. İstanbul: İletişim Yay.
- TEKOCAK, M. (2014) "Karaman Kerti Höyük (Derbe Antik Kenti) Kazısı – 2013", *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler Bütteni*, 38, 34-37.
- TEXIER, C. (2002). *Küçük Asya, III*, (Çev: Ali Suat). Ankara: Özkan Matbaacılık.
- TURCHETTO, Y. (2005) *Cappadocia Centro-Meridionale (Turchia). Il Sistema Della Viabilità Antica in Una Terra Di Frontiera*, Università Degli Studi Di Padova, Tesi di Dottorato, Padova.
- ÜNAL, A. (2000) *Çukurova'nın Antik Devirlerde Taşındığı İsimler ile Fiziki ve Tarihi Coğrafyası, Efsaneden Tarihe Tarihten Bugüne Adana: Köprübaşı*, (Ed. E. Artun, M. S. Koz). İstanbul: YKY.
- ÜRETEN, H. (2014) "TRALLEIS: AUGUSTUS NEOKRATI [NEOKPOΣ TOY ΣΕΒΑΣΤΟΥ]", *Journal of History School (JOHS)*, 7, XX, 333-390.
- VITALE, M. (2010) *Zweineue Prägephasendes "Koinonvon Lycaonia" unterAntonius Piusund Maximinus Thrax : neue Erkenntnisse zum Landtag der Eparchie Lycaonia*. Zürich: Schweizer Münzblätter = Gazettenumismatiquesuisse = Gazzettanumismaticasvizzera.
- WIESEHÖFER, J. (2003). *Antik Pers Tarihi* (Trans: M. Ali İnci). İstanbul: Telos Yay.
- WILL, E. (1992). *Les Palmyréniens La Venisedes Sables*. Paris.
- ZEYREK, T.H. (2011) "Kastabala-Hierapolis Kazısı 2009-2010", *ANMED*, 9, 25-28.